

Sergiu Matcovschi

**Începuturile facultății de Farmacie a
Universității de Stat de Medicină și
Farmacie „Nicolae Testemițanu”
(File din memoriile profesorului universitar
Constantin Matcovschi)**

Chișinău, 2025

Sergiu Matcovschi

**Începuturile facultății de Farmacie a
Universității de Stat de Medicină și
Farmacie „Nicolae Testemițanu”
(File din memoriile profesorului universitar
Constantin Matcovschi)**

Chișinău, 2025

CZU 378.661.5(478-25):615

P 83

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Matcovschi, Sergiu.

Începuturile Facultății de Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” : (File din memoriile profesorului universitar Constantin Matcovschi) / Sergiu Matcovschi. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices). – 14 p. : fot.

Referințe bibliogr.: p. 3 (6 tit.). – [50] ex.

ISBN 978-5-36241-680-5.

Tipar: Bons Offices

© S. Matcovschi

*În memoria tatălui meu,
Profesorului universitar
Constantin Matcovschi*

„Orice început e greu”

Proverb german

„Începutul este cea mai importantă
parte a unei lucrări”

Platon

Cuvânt înainte

Istoria Facultății de Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” este expusă pe scurt și pe larg în multe lucrări ce țin de istoria Alma Mater. Dar, practic nu există descrieri ale începuturilor acestei Facultăți.

Se știe că, învățământul farmaceutic superior în Republica Moldova (pe timpul sovietic Republica Sovietică Socialistă Moldovenească – RSSM) a început în anul 1964, când a fost fondată facultatea de Farmacie la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC), actuala Universitate de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” [1, 4, 6]. Ideea fondării Facultății îi aparține ilustrului martir și fiu al neamului, profesorului universitar

Nicolae Testemițanu [2]. După mărturisirile profesorului universitar Vasile Procopișin: „fiind rector al ISMC (aa.1959 – 1963), Nicolai Andreevici (Testemițanu) a promovat insistent ideea sa fundamentală: Moldova trebuie de sine stătător să-și pregătească cadrele sale de medici și farmaciști la toate specialitățile” [2].

Până la fondarea Facultății de Farmacie a ISMC, numărul farmaciștilor cu studii superioare era cu mult sub limita necesităților minime ale RSSM [2]. Asigurarea RSSM cu cadre farmaceutice se făcea în instituțiile din diverse orașe ale Ucrainei (Odesa, Harcov, Lvov, Zaporojie) și Estoniei (Tartu) [2]. În anul 1961, Nicolae Testemițanu, pe atunci rector al ISMC, l-a împuternicit pe Constantin Matcovschi să coordoneze activitatea studenților farmaciști, trimiși în diferite orașe ale Uniunii Sovietice pentru studii în domeniul de referință [3].

În iarna anului 1963-1964, Nicolae Testemițanu hotărăște să deschidă Facultatea de Farmacie la ISMC. În acest scop, îl împuternicește pe Constantin Matcovschi să studieze organizarea facultăților respective la Moscova și Riga [5]. Facultatea de la Moscova era cea mai renumită, însă prea mare pentru ISMC (200 studenți la fiecare an), iar cea de la Riga convenea după mărime (50 studenți la fiecare an) [4].

Prima înmatriculare la facultate a avut loc în baza Ordinului rectorului ISMC (profesorului universitar Vasile Anestiadi) nr. 137 din 22 august 1964. Au fost înmatriculați 50 studenți [4].

Profesorul universitar Constantin Matcovschi a devenit ctitor și primul decan al Facultății de Farmacie (1964–1966), până la numirea lui în postul de prorector didactic.

Ce a precedat deschiderii Facultății de Farmacie în 1964 putem afla din amintirile Profesorului universitar Constantin Matcovschi, expuse în continuare.

Prof. universitar Sergiu Matcovschi

-
1. Baciú Gh. Istoricul medicinei și al învățământului medical pe Plaiul Basarabean. Tipografia Centrala, Firma Editorial-poligrafica, 2016 – 262 p. ISBN 9975129250, 9789975129251.
 2. Ciobanu N., Safta V., Uncu L., Valica V., Diug E., Brumărel M., Nistoreanu A., Gonciar V., Cheptănarú C. Evoluția învățământului farmaceutic superior în Republica Moldova la 50 ani de la fondarea Facultății de Farmacie, În: Materialele conferinței științifice consacrate jubileului de 50 de ani de la fondarea Facultății de Farmacie și 80 de ani de la nașterea patriarhului farmaciei moldave Vasile Procopișin. Revista Farmaceutică a Moldovei 2014; nr. 3-4: p. 7-17.
 3. Grossu Iu. Originea și itinerarele unei promoții: 1952 / I. Grossu. – Chișinău: Bioritm, 2002. - 688 p.
 4. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” la 60 de ani. - Ch.: CEP “Medicina”, 2005. – 448 p.
 5. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova / colectiv de aut.: Gheorghe Baciú (coord.), Ion Ababii, Olga Cernetchi [et al.]; resp. de ed.: Ion Ababii; trad.: Viorica Macovei. - Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. „Elan Poligraf”). - 228 p.
 6. Кишиневский государственный медицинский институт / Сост.: Тестемичану Н.А., Зорькин А.А., Попушой Е.П., Ецко К.П., Иокса В.А.: отв. ред. акад. АН МССР проф. А.М. Лазарев. Кишинев: Штиинца, 1984. – 320с.

Începuturile facultății de Farmacie

(Memoriile profesorului universitar Constantin Matcovschi)

Specialiștii farmaciști, care ar fi putut fi formați la Chișinău, erau pregătiți în alte republici sovietice. Nicolae Testemițanu avea un rar farmec de a intra în contact cu rectorii și miniștrii din toate republicile Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS) și toți îl stimau și răspundeau pozitiv la rugămințile lui. Aproape în toate orașele Uniunii Sovietice se pregăteau studenți și doctoranzi. De peste tot se întorceau clinicieni bine pregătiți, dar și absolvenți ai unor facultăți, de exemplu stomatologi și farmaciști.

În anii postbelici Republica noastră nu avea cadre de farmaciști, în general, ne mai vorbind de specialiști cu studii superioare. Fiind fără instituții superioare de formare a specialiștilor în acest domeniu, eram puși în situația fie de a-i invita din străinătate, fie de a trimite tinerii noștri la studii în alte republici din URSS.

Farmaciștii care veneau la noi din alte republici sovietice salvau situația din punctul de vedere al suplinirii posturilor vacante și al exercitării funcției. Însă ei aduceau și o problemă destul de serioasă și anume necunoașterea limbii poporului. Zic problemă serioasă deoarece pacientul trebuie, în conformitate cu legislația, să primească explicații despre modul de întrebuințare a medicamentului în limba lui natală. Or, devenise clar că alolingvii nu numai că nu cunoșteau limba, dar nici nu doreau să o cunoască, și asta în modul cel mai ostentativ.

Tinerii din Moldova, care aveau înclinația spre farmacie, erau nevoiți să ia calea spre facultățile din Ucraina pentru a-și încerca norocul la susținerea examenelor. Cunoscând slab limbile rusă și ucraineană, ei erau puși în condiții inegale cu ceilalți absolvenți de școală. Asemenea drum, spre Odesa, au parcurs și cunoscuții noștri savanți Vasile Procopișin, viitorul decan, cel mai longeviv și mai performant, al facultății noastre, Filip Babilev, viitorul specialist în chimia farmaceutică și organizator al sistemului de control al calității medicamentelor, și alții.

Altă cale, mai convenabilă, însă nu și cea mai bună, era admiterea viitorilor studenți farmaciști la noi și trimiși apoi la studii în alte orașe ale URSS. În anul 1961, de exemplu, grupuri a câte 10 studenți au fost trimise la studii la Harkov, Zaporojie și Lvov.

Anume în acel an rectorul Institutului de Medicină, Nicolae Testemițanu, mă împuternicește să mă ocup de studenții farmaciști trimiși la studii în alte orașe, să monitorizez situația trimișilor noștri și să-i pun la dispoziție informații despre reușita și nevoile lor. El zicea:

– Fii ca decan, însă decan obștesc, fără plată. Studiază structura facultăților de farmacie, planurile și programele de studii. Va veni timpul când te voi ruga să organizezi și la noi o facultate de Farmacie.

Eu aveam datoria, dar și plăcerea, de a-i conduce la locul de studii, de a-i aranja în cămine și de a le urmări succesele. Trebuia să-l țin la curent despre starea lucrurilor pe DI Nicolae Testemițanu, rector, iar mai apoi ministru.

Acest mod de pregătire a cadrelor naționale este poate bun, însă viața a arătat că nu e și cel mai nimerit, deoarece se simțea atitudinea nu prea ospitalieră a conducătorilor instituțiilor superioare respective. Pe atunci tinerii și tinerele noastre erau

adevărați copii de țară, cu aspectul lor specific: îmbrăcați simplu, bronzăți de soare, timizi. Asupra rectorului Institutului de Farmacie din Harkov, Dlui Pivnenko, ei făceau o primă impresie nu prea bună și el mi-a spus: „Вы присылаете нам студентов по принципу «На-те, Боже, что нам не гоже» (Ne trimiteți studenți după principiul „Iată, Doamne, ce avem mai rău”).

Dar la următoarea vizită informativă constatam cu satisfacție că tinerii noștri, inițial timizi și retrași, erau printre cei mai arătoși. Într-un timp relativ scurt, ei devin buni cunoscători de limbi, activiști, membri ai cercurilor științifice studențești. E încă mai interesantă metamorfoza fetelor noastre. Ele deveneau cele mai frumoase și mai atrăgătoare. Multe dintre ele erau curtate și cerute în căsătorie de tineri din familiile cele mai sus-puse din Ucraina. Mă gândeam cum să-i spun lui Nicolae Testemițanu, doar aceste fete nu se vor mai întoarce. Odată rectorul (Nicolae Testemițanu) mă întreabă: „Ce noutăți ai despre studenții noștri din Ucraina?” Eu îi spun că totul merge bine, însă avem și pierderi.

– Ce fel de pierderi?

– Câteva fete de ale noastre s-au căsătorit și nu se vor mai întoarce.

– Cine le-a luat în căsătorie?

– Băieți de elită din Ucraina.

Mă așteptam că Nicolae Testemițanu va spune că nu am luat seama, că am pierdut un specialist. Însă el mi-a răspuns:

– E bine. Lasă fetele noastre să vadă și o viață elitară. Dacă acolo le așteaptă un destin mai bun, las' să rămână.

În anul 1963 Dl Nicolae Testemițanu, deja ministru al Sănătății, mă invită și-mi spune că a hotărât să deschidă facultatea de Farmacie a Institutului nostru. Și-a amintit de declarația

rectorului Institutului de Farmacie din Harkov, Dlui Pivnenko, și a spus: „Vom deschide facultate de Farmacie la noi pentru a nu intimidă pe nimeni și pentru a crea tinerilor noștri condiții de studii în limba lor maternă”.

Mi-a dat indicații să studiez organizarea unei facultăți pentru 50 studenți (la fiecare an) la Moscova și Riga. La Moscova pentru că la Institutul II de Medicină „N. Pirogov” facultatea era conducătoare și acolo trebuiau luate toate programele. Însă la Moscova facultatea era mare, de 200 studenți la fiecare an. La Riga însă facultatea de Farmacie era de 50 studenți la fiecare an și exact ne convenea pentru a studia organizarea catedrelor și cursurilor, necesitatea în cadre pedagogice.

Peste tot m-au primit cu căldură și mi-au dat toate materialele și informațiile de care aveam nevoie.

Facultatea de Farmacie își deschide ușile pentru primii ei studenți în 1964. Ea creștea în cadrul catedrei de Farmacologie, condusă la acea epocă de mine, apoi, când cursul respectiv era gata (cadre didactice, mobilier, echipament), trecea în local nou și își începea activitatea. Atunci am devenit Decan al facultății nou fondate. Ceva mai înainte fusesem numit decan al facultății Stomatologie și facultatea Farmacie a fost alipită la acel decanat (Stomatologie și Farmacie).

Cadrele profesionale au fost selectate și numite în funcție de rector, Vasile Anestiadi, de comun acord cu ministrul, Nicolae Testemițanu. Pe lângă faptul că eram decan al facultății Stomatologie, am fost numit și decan al noii facultăți de Farmacie și numit încă și în funcția de secretar responsabil al comisiei de admitere.

Iată examenele de admitere trecute, noii studenți înmatriculați și plecați pe la casele lor până la începutul cursurilor, adică pentru vreo 10 zile.

În acest răstimp îmi vine ideea că ar fi bine ca viitoarea primă promoție a facultății noastre de Farmacie să fie una excelentă, un detașament de șoc. Și asta din cauză că știam că farmaciile din Moldova erau conduse de cadre venite din afara republicii și nu trebuia, în concepția mea, ca tinerii noștri farmaciști să fie mai prejos și să facă impresie proastă.

Zis și făcut. În perioada sfârșitului lui august, exact când tinerii studenți erau încă acasă, adică în lipsa lor, transfer de la celelalte facultăți, în special de la medicina generală, pe cei mai buni studenți, medaliști, la facultatea de Farmacie, iar un număr egal de studenți-farmaciști în locul lor, aproximativ vreo 20 persoane.

Când studenții au sosit la studii, cei transferați au observat că li s-a schimbat facultatea, că au fost transferați la facultatea de Farmacie fără consimțământul lor.

În una din primele zile de studii șeful studenților anului I al facultății de Farmacie vine la mine la decanat și-mi declară: „Vă invit la adunarea noastră. Prezența Dvoastră este necesară!” Care este tema adunării, scopul ei, nu mi s-a comunicat.

La ora respectivă mă prezint la adunare. Am observat că sunt prezenți anume acei studenți care au fost transferați de la alte facultăți la facultatea de Farmacie.

Șeful anului I, transferat și el, ia cuvântul și declară că cei prezenți au fost transferați, fără voia lor, la facultatea de Farmacie și că eu n-am avut dreptul să procedez așa.

Am rămas șocat și mă gândeam cu înfrigurare ce să le răspund. Studenții ca și cum m-au strâns la perete. Dar în minte îmi vine ideea că ieșirea este numai una: să trec în ofensivă. Atunci mă ridic și mă adresez la orator cu cuvintele:

– Dacă nu vă place, luați-vă valiza și plecați acasă!

Oratorul rămâne șocat, lasă capul în jos și tace.

Mă adresez la cei prezenți:

– Cine dorește să mai vorbească?

Toți tac.

Atunci eu iau cuvântul și le spun:

– V-am transferat la facultatea de Farmacie deoarece vă consider excelenți și sunt sigur că veți deveni specialiști farmaciști de cea mai înaltă calificare. Voi veți fi prima noastră promoție și nu trebuie, în opinia mea, ca tinerii noștri specialiști să arate mai prejos decât cei care lucrează acum în farmaciile noastre sau, ce ar fi încă mai rău, să fiți poate puși în condiții să comiteți greșeli și să otrăviți pacienții.

Și le-am povestit istoria din activitatea mea de medic tânăr, în primul meu an de lucru (1952). Odată asistenta medicală responsabilă de medicamente îmi declară că în loc de Sintomicină (cu care tratam copiii cu diverse infecții intestinale) farmacia raională ne-a trimis Cloramină. Ea îmi arată preparatul în care am recunoscut cristalele de Cloramină și mirosul specific al acestei otrăvi. Iau preparatul și imediat plec la farmacia raională. Arăt preparatul șefului farmaciei, persoană venită Dumnezeu știe de pe unde, și-i declar: „Aș fi putut să mă duc la procuratură, însă am hotărât să vă demonstrez actul criminal și să vă previn: nu repetați asemenea acte periculoase pentru viața bolnavilor, fiindcă puteți nimeri pe banca acuzaților!”

Tinerii studenți ascultau atenți și cu viu interes. Eu prelungesc:

– Voi trebuie să deveniți specialiști-farmacisti de așa nivel, încât să fiți mai presus ca asemenea indivizi cu diplomă și să nu fiți induși în eroare lucrând cu medicamentele care sunt destinate tratamentului bolnavilor.

Toți au rămas satisfăcuți și și-au prelungit studiile, au absolvit facultatea devenind prima undă de șoc a Farmaciei țării noastre.

O transformare minunată a suferit și facultatea noastră de Farmacie. Din una puțin cunoscută în 1964 a devenit ulterior știută în diverse țări ale lumii, iar absolvenții ei lucrează și sunt apreciați chiar și în cele mai dezvoltate țări ale lumii, inclusiv SUA și Canada. Numeroși specialiști valoroși și-au făcut studiile aici, printre care V. Safta, E. Diug, V. Valica, Nadejda Ciobanu, Nicolae Ciobanu, M. Brumărel, M. Cojocaru-Toma, L. Uncu, T. Polișciuc, D. Guranda, S. Vâlcu, L. Rusnac și mulți alții.

Am fost primul decan și organizator al facultății de Farmacie de la începuturile ei în 1964 și până în 1966, când am fost numit prorector didactic al Institutului.

Nicolae Testemițanu și Constantin Matcovschi

Ordinul de înmatriculare și lista primilor studenți înmatriculați la facultatea de Farmacie

П Р И К А З № 137

по Кишиневскому государственному медицинскому институту
гор. Кишинев от 22 августа 1964 года

Во исполнение приказа Министра высшего и среднего
специального образования СССР от 9 марта 1964 года за № 78
и на основании постановления приемной комиссии Кишиневского
государственного медицинского института от 22 августа
1964 года -

П Р И К А З Ы В А Ю :

Зачислить студентами I-го курса Кишиневского государ-
ственного медицинского института на 1964-1965 учебный год:

ПО ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ

1. БАЛАН	Георгий	Васильевч
2. БОЛДУРАТУ	Парасковья	Николаевна
3. БАТЕРЯНУ	Анна	Васильевна
4. ВЕЛЬЧУГ	Илья	ЛОГИНОВНА ✓
5. ВЕРДЕШ	Владимир	Константинович
6. ГАРИЛЮК	Иван	Васильевич
7. ГРАУР	Иван	Лукич
8. ДАМИАН	Мария	Иллаирионовна
9. ДНЕСТРЯНУ	Дмитрий	Яковлевич
10. ДОЛНЦЭ	Валентина	Васильевна
11. ДУДНИК	Георгий	Николаевич
12. ДУМИТРАШ	Лидия	Ивановна
13. ДУМИТРАШКУ	Василий	Филиппович
14. ЕРЕМИЯ	Константин	Васильевич
15. ЖЕВЕРДАН	Лучия	Ивановна
16. ЗЛАТИНА	Агафия	Васильевна
17. ЗОРИЛЭ	Василий	Васильевна ✓
18. КАНДУ	Ефимия	Ивановна
19. КАПТАРЪ	Феодосия	Антоновна
20. КЛИМ	Михаил	Иванович
21. КОЖОКА	Тимофей	Георгиевич
22. КОЗОНАК	Дмитрий	Григорьевич
23. К О Т Я	Тамара	Васильевна
24. КОТАНЭ	Иван	Яковлевич
25. ЛУКИЕНЧУК	Валерий	Степанович

26. МАТЕЙ	Петр	Васильевич
27. МИЦЕЛЯ	Павел	Епифанович
28. МОГОРЯНУ	Михаил	Иванович
29. МОЛОДОЖАН	Григорий	Никифорович
30. МУСТЯЦЭ	Георгий	Васильевич
31. НИСТРЯН	Анатолий	Константинович
32. ПЛЕКАН	Тамса	Павлович
33. ПАЗУРАТИЙ	Михаил	Иванович
34. ПАРВАН	Нина	Леонидовна
35. П А Ш А	Аритон	Владимирович
36. ПЛОТНИК	Сергей	Ефимович
37. ПЛЭМЭДЯЛЭ	Василий	Иванович
38. ПОКАЗНОЙ	Андрей	Александрович
39. ПРИСКУ	Николай	Викторович
40. ПУРИЧ	Иван	Константинович
41. ПЫСЛАРЬ	Валентина	Михайловна
42. РОТАРЬ	Виктор	Калистратович
43. РОШКА	Валериан	Константинович
44. РОШКА	Татьяна	Григорьевна
45. СКАДЕЦКАЯ	Елена	Ивановна
46. ТЕЛЕУКЭ	Константин	Тимофеевич
47. ФУРТУНЭ	Петр	Алексеевич
48. ЧЕБАН	Михаил	Антонович
49. ЧЕРНОПИСКИЙ	Иосиф	Афанасьевич
50. ШАТРАВКА	Григорий	Иванович

Ректор Книгинецкого
государственного медицинск
института

В.А. Несмада
В.Х. АНЕСТИЛ

Material din arhiva Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

